

PaedDr. Vízkeleti László, PhD.
Magyar Tannyelvű Magán Szakközépiskola, Dunaszerdahely,
vizkeleti.ladislav@gmail.com

Gondolatok a pedagógusi pályáról

BEVEZETÉS

A neveléstudomány egyik iránya a pedagógusok társadalmi megbecsülésének vizsgálata, mely különböző szempontok szerint értelmezi, vizsgálja, vagy épp értékeli a tanár társadalmi értékrend-közvetítésben betöltött szerepét. A külföldi és a hazai szakirodalom is a 80-as évektől foglalkozik mélyrehatóbban a témához tartozó kutatások eredményeivel. A különféle vizsgálatok a pedagógusi szerep értelmezéséből kiindulva elemzik a tanárok diákokra gyakorolt hatásának szubjektív és objektív elemeit, miszerint a hagyományos pedagógusi szerephez képest egyre inkább tagoltabb szereprendszer bontakozik ki az iskolai tevékenység egyre táguló körét követve (Trencsényi 1988: 55–78).

A pedagógusi pálya nemcsak hivatás, hanem szerepvállalás is egyben. A szerepvállalás viselkedési programot jelent, vagyis a tanítás mellett ez egy komplex feladatkör, mely rengeteg összetevőből áll: szociális percepció, a problémák saját erőből való megoldása, kommunikáció, a másik elfogadása és még sok más fontos részlem.

A PEDAGÓGUSOK JELENLEGI HELYZETE

Milyen a pedagógusok jelenlegi helyzete? Sajnos a korábbi beigért változásokhoz képes eléggé stagnál. A pedagógusi pálya presztízse még mindig nagyon alacsony. Nagyon sok a tanárjelöltek közt az olyan, aki a tanulmányai befejezése után más munkát választ, mivel egyéb (főként az anyagi) mutatók mellett nem látja a szakmai előrelépést, a fejlődés lehetőségeit. Szlovákiában 2005-ben bevezették a bolognai rendszerű egyetemi képzést, viszont azóta se született meg a régóta tervezett pedagógus-életpályamodell, így az alapképzést befejező egyén szinte besorolás nélkül marad. A folyamatos terhelés, a magasabb elvárások miatt sorozatos a pályaelhagyó. Pályaelégedetlenséggel és karriertervekkel foglalkozik Chrappán Magdolna, aki több tanulmányában is rámutatott arra a tényre, hogy a pályaelhagyók legfőbb indoka a jövedelem, valamint a szakmai előrelépés hiánya (Chrappán 2010: 267–286).

JAVASLATOK A VÁLTOZÁSRA

Hogyan változhatna a jelenlegi helyzet? Mindenképp egy olyan jól strukturált rendszert kellene kiépíteni, amely az egyetemekkel együttműködve, már a tanárhallgatók képzésével kezdődne. Fontos lenne ugyanis a tanárképzést nem egy (sok esetben túlságosan) elvont rendszerként kezelni, hanem együttműködve a közoktatási intézményekkel kialakítani annak gyakorlati oldalát. Saját tapasztalataimból kiindulva pályakezdő tanárként nagy feladatom volt a középiskolai tananyag újratanulása. Miért volt erre szükség? Azért, mert az oktatási folyamat egyik résztvevőjeként ráeszméltem

arra, hogy az egyetemi irodalomelméleti és irodalomtörténeti tudnivalók gyakran nagyon eltávolodnak és „túlzottan elméleti síkra” vezérlik magát a tananyagot. Ez a sajátosság nemcsak az anyanyelvi oktatásban érzékelhető, így van ezzel több kolléga is. Éppen ezért az első és legfontosabb feladat a **racionalizálás**, vagyis a túlzottan elvont, sokszor a tanári pályára lépők számára feleslegessé vált ismeretek leszűkítése, valamint a közoktatási programmal való párhuzamba állítása. Miért hangoztatják az egyetemi szemináriumokon a különféle oktatási módszereket, s miért nem esik szó pl. az alapiskolai és középiskolai központi mérésekről (Tesztelés 5, Tesztelés 9, Monitor), vagy azokról a fontos momentumokról, melyek igenis meghatározók a tanulók egyes életszakaszaiban? Valahogy a tanárképzés programját összhangba kellene hozni az alap-, illetve a középiskolai oktatás követelményeivel, s a mélyebbre ható irodalomtudományi, -elméleti, nyelvtudományi ismereteket a posztgraduális képzésekre, speciálkollégiumokra kellene átszervezni.

Nagyon sürgető probléma a megfelelő pedagógus-életpályamodell kidolgozása, melynek a továbbképzési rendszer optimalizálása mellett a finanszírozás is lényegi összetevője. Sürgető problémák ezek, mert elhanyagolásuk következményeit már most tapasztalhatjuk. A jelenlegi „tanári bértáblát” teljesen át kellene szervezni, mégpedig úgy, hogy akár a huszonöt, harminc éve pályán levő pedagógus is motiválva legyen a továbbképzésre. Éppen ezért a racionalizálás után a **motiváció** a következő fontos kulcsszó.

Az OECD felmérései alapján a tanulók elérhető eredményeit alapvetően befolyásolja a tanárok munkájának a **minősége**. Ezt nagyon fontos lenne figyelembe venni a fizetések mérlegelésénél. A kérdés: hogyan lehetne a tanári munka minőségének a mérésére alkalmas eszközt kifejleszteni? Több tényezőt is figyelembe kell venni, mint pl. a tanár képzettsége, szaktárgyi tudása, a tanári diploma szintje, a tanításban szerzett gyakorlat ideje, az elvégzett továbbképző tanfolyamok jellege. A **szakmai továbbképzések** tartalma, módszerei, eszközei nagyon szerteágazóak lehetnek. A szakmai továbbképzés különféle formái, például a magasabb rendű gondolkodási készség fejlesztésére irányuló, a problémamegoldó képességet fejlesztő vagy a különleges bánásmódot igénylő tanulókkal való foglalkozásra felkészítő tréning egyaránt hasznos lehet.

ÖSSZEGZÉSEK

A fentiekben a pedagógusi pálya jelenlegi helyzetével foglalkoztunk. Próbáltunk rávilágítani azokra a tényezőkre, melyek nagyban befolyásolják a tanári hivatást, kezdve a tanárképzéssel, a motiváció fontosságával, az erkölcsi és anyagi megbecsüléssel, szakmai előrelépések lehetőségével. Ezek mind javaslatok, melyek válaszra várnak, illetve várnak a felsőbb szervek reakciójára annak érdekében, hogy a tanár valóban a társadalmi értékrend közvetítő szerepét töltsse be.

FELHASZNÁLT SZAKIRODALOM:

BRASSAI L. (szerk.): *Tanácsadás és pályairányítás*. T3 Kiadó, Sepsiszentgyörgy, 2001.

CHRAPPÁN, M.: Pályaelégedettség és karriertervek a pedagógus képzettségű hallgatók körében. In: *Uő: Frissdiplomások 2010*. [Diplomás pályakövetés IV.] Educatio Társadalmi Szolgáltató Nonprofit Kft., 2011, 267–286.

TRENCSENYI, L.: *Pedagógusszerepek az általános iskolában*. Akadémiai Kiadó, Budapest, 1988, 55–78.